

pitämättömiä ravistelee pois toivotonmuuden yöstä.

Siihen ei lehtemme nykyisessä koossa ja vähällä työvoimalla pysty. Siksi Toverin johtokunta ottakoon asian heti huomioon ja laatiin ainakin ensi yhtiökokoukselle tarkat suunnitelman lehden laajentamisesta ja työvoiman lisäämisestä.

✕

Entäs sitte me kannattajajoukko. Emme kai aio vielä jäädä toimetomiksi! Eipä tietenkään. Elköös niin? Me kuljemme myöskin eteenpäin. Me aloitamme uuden kymmennentuhannen. Ei sekään ole mikään mahdottomuus. Eihän?

✕

Kun nyt kerran otti suun vuoron, niin olisipa sitä vielä yhä ja toista sanottava. Teikisi mieli arvostella "käräjien" pittoa ja niiden kokoonpanoa y.m. Olette kai huomanneet sen referaatista, että se m.m. on huomannut Juuri sen että Toveritarellekin on jo laskettava samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillekin sanomalehdille. Olin ajatellut lähteä Juuri sitä arvostelemaan. Nyt kuitenkin on Tiren toimitus sen tehnyt jo lehtemme 2:ssa numerossa. Meidän harvasanaisten naisten tapana ei ole lähteä märehtimään toisen valmiiksi pureksittua palaa ja niinpä sivunutan sen sanomalla toimitukselle, että sinäpä sen sanoit!

Käräjien kokoonpanosta tulen sanomaan toisella kerralla arvostelun evästyksiksi vastaiselle toiminnalle, jos toiset eivät vie sanoja suustani.

Astoriassa, Ore., tammik. 12 p. 1921.
Toverillisesti T. H.

Taiteen uudistus

I.

Samaten kuin kapitalistinen yhteiskunta ei voi tulla seuraksi, jota elähtävät jalot harrastukset, jonka muodostaa valtaavasti kehittyneet yksilöllisyydet ja jotka elävät velloisessa sopusoinnussa, ei teatterinkin voi muodostua pyhäköksi, jossa jokainen ihmismillinen ykseyksä ei tule olemaan muuta kuin yhteisen sielun ylevä murunen, joka taiteen ihanteella on kiintynyt työhön. Teatteriluomukset ovat kaikkein aikoina olleet alkakauden luonteen heijastusta ja ken tahtois jalostaa ja kohottaa nykyhetken teatteria kiinnittämistä huomiolansa siihen perustaan, jolla se lepää, hän toimisi kuin lääkäri, joka ensiksi antaa potilaalleen kukkivat kasvat, tuheen ja kiiltävän tukan, elöisan katseen, huomaamattain omien puhdistusta potilaansa varten ja uudistaa hänen ruumiinsa elinestettä. Tämä lääkäri on käyttänyt hullunkurisessa yrityksessään mielen vaihtelevampia keinotekoisia välineitä ja hän onnistuu kaiken lisäksi saavuttamaan terveyden petollisen ulkonäön.

Samoin on jokainen näyttämöreformi kapitalistisen hallituksen taholta tuomittu pysymään samanlaisena reformina. Uudistettu teatteri ei esitäkään niitä ominaisuuksia, joita yhteiskunta ei omaa. Sellaisenaan objektiivisesti katsottuna, siitä täytyy ehdottomasti tulla suuri valhe ja poiketa lyrkästi reformaatorin objektiivisista aikomuksista, silloin kun ei-uudistetulla näyttämöllä on pyrkimys lisätä elämän tyhjää loistoa ja osottaa kuinka sitä petetään.

Kaikki ne, jotka viimeisen puolenvuosinadan kuloussa idealismien ja kunnan tunteen kannustamina ovat yrittäneet panna toimeen uudistuksia teattereissa ja siltä tehdä temppelejä, jossa ihminen väsynään melusta ja työstä ja vailla elämän valtaistuinta syntyy uudesta syvälle ja jalolle vauhalli, kaikki ne ovat pysyneet nimettöminä, kaikki nämät uudistajat, olkoonpa sitten taiteilijoita, näyttelijöitä tai johtajia, ovat antautuneet harhaluulojensa valtaan. Wagnerista saakka meidän päivien-

me teatteriuudistajiin on, nerokkaita ja tarmokkaita miehiä, esiintynyt jatkumaton sarja, kaikki he pyrkivät korkealle ja kaikki he, koska eivät tunteneet kylliksi kapitalismin aionusta ja yhdyssidettä, välttämättömiä kirkollisten ja yhteiskunnallisten aineiden välillä, ovat havainneet ihanteensa olevankin sormiensa välissä ja olevankin vain halpahintaisia kisankultaa. Menestys oli heille jotain surkeampaa kuin kova onni, koska menestys ei ollut mahdollinen kuin heidän luopumisella kaikesta siltä, minkä he olivat uskoneet saavuttavansa. Ei ollut enää tarvis huomauttaa yleisön keskuudessa uudista taiteellisen työn jälkisuudessa, mutta muutuhulluudessa, joka täytti heidän salinsa. Ja uskonnollisen hartauden sijasta, jota he olivat kalhonneet, valtasi suobismi, keikailu, joka tunkeutui kaikille liitaksensa kaikki ja saastuttauksensa kaikki tympäseväällä hengellensä.

II.

Sanoaan, että raha kaiken voittaa, hankkii sille, ken sitä omistaa kaikki maan narheet ja rajattoman vallan ihmisten yli.

Se on kyllä totta. Mutta on myöskin totta, että erikissä tapauksissa se ei mahda mitään. Se ei voi syyttää rakkauden haittuvaa kipinää, se ei saa sätelemään kautehen pienintäkään tähtöistä; se ei voi syynyttää ainoatakaan todellista mieltä eikä tunnetta, eikä se voi ohjata ainoatakaan jaloa toimintaa. Ihmeelliset luomisvoimat, jotka kannattavat ja rikastuttavat koko maailmaa ilmaiseksi sep kuivan ja hedelmättömän piirin ulkopuolella, jossa raha vallitsee. Se ei voi ostaa muuta kuin näiden kallisarvoisten voimien jäljen, ostoissa olevaa rakkautta, ostettavissa olevia antautumista, vääriä kauneutta, valheellisia uhrauksia ja teeskennellyä innostusta.

Näyttämö on porvarillisen yhteiskunnan pieni murunen, kiinteä laitos, aivan samoin kuin pankki, pörssi, kirkko ja koulu, kaupahuoneet ja porttolat. Ken tahtoo uhrata työnsä teatterin uudistukselle, hänen täytyy liikkua kapitalismin piirissä ja vielä tämä liikkeen suojelee häntä. Lisäksi hän voi käyttää valitusvaltaansa niiden rajojen sisäpuolella, jossa raha istuu vallassa. Hän voi rakentaa valoisia, rikkaasti koristeltuja taloja, hän voi käyttää tuhansien työlläisten käsityötä, lahjoja, aistia ja älyä, jotka ahertavat kapitalismin hyväksi; runoilijoiden, säveltäjien, laulajien, kirjailijain, tanssijain, ohjaajain ja koristelijain. Kaikkea voidaan ostaa. Mutta suoista ja aitoa tunnetta, joka antaa puhutulle sanalle, musiikille, tanssille, liikunnolle, mimikalle ja plastikkalle olennaisen merkityksen, jota se käyttää hyväksensä luodakseen ylevimmän ja jaloimman taulun, mitä ihmisellä voi käsittää, sitä ei kulta voi ostaa.

Koko maailman rahat eivät kykene ilmaisemaan todellisen runonidea ainoatakaan piirrettä eikä voi elävöittää ainoatakaan kuvapatsasta. Missä kapitalismissa olisi voimaa luoda, synnyttää tragedia, jolla on taiteen korkein muoto, joka voi syntyä vasta kun ihmiskunta käsittää juuriansa myöten yhteytensä, kun jokainen sinä tuntee voimansa ja myöskin tämän voiman rajat, tavalla, joka samalla kertaa on ylpeä ja nöyrä, siten, että luova äly leikkiä kaikki tragedian jo sommitellut ja sopusointuisaksi järjestetyt ainekset, jotka hänen tarvitsee vain ryhmittää jostetun elämän tauluksi. Koko maailman rahat eivät voi herättää sellaisessa mielessä välitöntä hartautta. Miten kapitalismissa olisi siis mahdinta virkistää koneellisen ja rakkaudeton joukon keskuudessa murheellisuus, loihita siitä jaloa rakkauden sielullista tilaa, joka kuvastuu ihanteen taiteen teoksissa, kuin maisema vir-

ran kalvossa rauhallisissa, valoisassa ja henkevissä välkkeissä. Teatterin muuttaminen ei voi tapahtua kuin sisästä käsin, s. o. sosiaalis-idealisteiden voimien syvän vaikutuksen kautta. Ei kulta, eikä into, ei nerous, eikä tarmo voi loihita hereille tragediain kuolinunestansa. Vain aamunsaarustus, ihmiskunnan kokonaisuuden uuden tunteen renesanssi, elämän vakavuuden ja kylläyden uusi tunnustus voivat aikaansaada tämän ihmeen.

Tämä tunne, tämä tunnustus heittää tällä hetkellä koko maailman yläpuolelle, köyhällisten yhteiskunnallisessa ihanteessa, köyhällisten, jotka taistelee ihmiskunnan ykseyden puolesta, sosialismin perustuksella.

III.

Kymmenten vuosien aikana on sosiaaliset väkijoukot työntä maailman yläpuolelle valoisana aatteena, joka antaa työlläisille kirkkaita ajatuksia, vahvistaa heidän sydämiänsä. Aika on vihdoin saapunut jolloin tämä ihanteen alkua toteuttaa proletariaatin työssä. Ja sitä mukaa kuin se johtaa joukkojen toimintaa, ne tulevat siltä yhä tietoisimmiksi. Vain se mitä me teemme, se tyydyttää meidät täydellisesti. Kapitalismin hallinnon alaisena on työväenluokka kerrassaan riippuvainen hallitsijoihinsa, ei vain taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti vaan myöskin henkisesti. Se ei voi karistaa tätä henkisen riippuvaisuuden jestä muulla kuin vallankumouksellisesti taistelulla ja tämän taistelun kautta luomalla uusi yhteiskunnallinen ympäristö. Työväenluokka voi siten luoda todellakin yhteiskunnallisen vallankumouksen hetkellä ussia arvoja.

Aina viime aikoihin saakka ei ehkä millään alalla ole niin täydellisesti porvaristo kahlehtinut köyhällistä kuin taiteen alalla. Se ei voinut luoda minkäänlaisia persoonallista taidetta. Se ei löytänyt mitään persoonallista ilmaisutapaa elämänsä taululle, sillä ei ollut mitään persoonallista aistia ja se oli porvariston taiderippeleitä. Se katseli porvariston silmillä, se kuunteli sen korvilla eikä kuullut ylipäänsä muuta kuin tavalisia, jokapäiväisiä ääniä ja se näki vain kirkuvia, räikeävärisiä esineitä. Työväenliike, sodasta saakka, on koettanut jalostaa järjestyneitä työlläisiä taiteilijaksi, aivan samoin kuin se on kasvattanut niitä poliittisesti ja taloudellisesti. Juuri sentähden perustettiin useissa maissa kansannäyttämöitä. Nämä teatterit eivät ole luoneet mitään proletariaatin taidetta, mutta ne ovat ainoastaan opettaneet kehittyneempiä ja tietoimpia työlläisiä arvostelemaan parempaa porvarillista taidetta, sen sijaan että arvottomat vääreennykset olivat pitkän aikaa, heidän henkisen ravintonnansa; — samoin kuin paremmat elintarpeet, joilla köyhällistö ravitsi itseensä, korvattiin syötäväksi keppaavilla tehdastuotteilla. Mutta samasta syystä että osuuskinnot eivät voi korvata kodin yksityistä elatusta kommunistisella toimeentulolla, proletariaatin taide ei voi syntyä kansannäyttämöstä. Köyhällistö imi itseensä vastaanottavaisesti muutamia alkuaiteita porvarillisesta sivistyksestä — ne ennenkaikkea, se lankesi luonnostaan — jotka sinä herättivät vastakkain kolmannen säädyn taistelusta vapauden puolesta absolutismia itsevaltiutta vastaan.

Niiden kansannäyttämöiden yleisenä pyrkimyksenä oli, kuten useimpien proletariaatin laitojen, joilla on toinen tarkoitusperä kuin työlläisten alote marxilaiseen ekonomiaan ja historialliseen determinismiin, todellakin lisätä työväenluokan henkistä riippuvaisuutta porvariston suhteeseen. Taistelu kommunismin puolesta, joka tyysten ja nopeasti hävitti tämän henkisen riippuvaisuuden, luo vihdoin välttämättömät ehdot proletariaatin taiteen syntymiselle.

Sosialismi on ihmisten yhteinen

ihanne, ihmismillisen ykseyden ja veljeyden ihanne. Se on eräänlaisen paivonnan peruste, ihmisten yksimielisen innon merkki kohti nautintoa ja onnea, se on rakkauden tunnustus, ihmiskunnan elinvoimainen voima. Mutta taistelu jokaista estettä vastaan ihmiskunnan ykseyteen on myöskin mitä ankarinta ja katkerinta; varsinkin porvaristoa ja niitä vastaan, joiden silmiä peittää porvarillisen ideologian side. Ennenkuin ihmiskunnan ykseys voisi tulla toteutetuksi tosiasialliseksi, kytee ja purkautuu kaikkinaisen vihan katkeruus, ihmisestä ihmiseen, luokasta luokkaan, kuten pakkaneen ja halla jäykkä maa-emon ennenkuin nouseva aurinko sen jälleen lämmittää ja virvoittaa eloon, samoin taistelu nielee ihmiskunnan.

Ristiriidan päämäärän ja keinon välillä, ristiriitaa kommunismin olemuksen välillä ihanteena ja sen muodon taisteluna, s. o. sen voittovoittava ja taistelevalta kirkon välillä, ei tarvitse peittää köyhällistöä. Se kantaa itseässään aina tätä ristiriitaa, mutta maailman vallankumouksen alku on sen saattanut rajaksi eikä mikään voi sitä tukahuttaa eikä halventaa niin kauan kuin vallankumous on päättynyt voitteen kulkunsa maailman ympäri. Mutta sanoaan, että joukon, joka kärsii ja taistelee, joka kärsimättömästi odottaa uutta kaunetta, täytyy odottaa kunnes koko pitkä tie on talveltu. Että köyhällistön täytyy pysyä mykkinä, täytyy riistettyä kaikesta onnesta, luodakseen väkivaltaisella yrityksillään ihanteellisen harmontian!

Ei ensinkään. Me tahdomme vain sanoa, että taistelevalta sosialistinen talde ei saavuta tähän saakka toteutumattomia harmoniaa, joka käsittää kaikki ja joka ei herätä todellakin draagillisissa ristiriitojensa, kärsimyksien, marttyriden, tuskan ja nöyryyksen kuvasten ontolla mahtipontisuudella, mutta kun ne kuuluvat myöhempiin mennisyyteen. Vallankumouksellinen taistelu, joka vaatii rajattomia uhrauksia, loppumatonta rauhallisuutta, vihan ja rakkauden karkoittamista, pelastaa köyhällisten halpamaisuudesta ja itsekkydestä, pikkumaisuudesta ja ridaamisesta porvaristosta, ja surkeista epätoimista. Sitä aseen proletariaatin halu kirkastaa kärsimys, intohimo ja elämään kyistäminen, jotka kauneus on herättänyt henkiin. Uuden päivien luoja tuntee tarvetta rauhoittaa vihasta ja rakkaudesta kuohuvaa sydäntänsä, keventää suurta kärsimystensä puhdistuneitten voimiensa ja toimintojensa leikillä. Hän tahtoo kirkastaa kärsimystensä haaveilusta ja villiä ylevyyttä kauneudella, olla vielä kerta ja ottaa osaa yhteisen sielun jaloihin töihin, ja antautua maailman proletariaatin ihanteelle.

Yhteiskunnallinen laajentuminen ja henkinen nousu, ihmisessä olevien rajattomien mahdollisuuksien itselunto, hänessä asuvan elämän pyhyden tunto, tarve puhdistautua taiteen avulla. — Kas sinä voimia, jotka köyhällistövallankumouksen jälkeen, uudistavat teatterin.

Näiden voimien kehitykselle on voiton alkaminen välttämättömiä. Vain voitto takaa tilaisuuden ja henkisen riippumattomuuden, sellaisena se voi herättää henkiin teatterin, ja antaa ainehastoja, jotka siihen ovat välttämättömiä, työväenluokan käytettäväksi. Siltä syystä teatterin uudistaminen alkaa sinä manssa, jossa kommunismi on saavuttanut ensimmäiset voittonsa. Se kuumeinen innostus, jolla Neuvosto-Venäjäntä työlläiset ovat antautuneet teatterille, heidän työtelias toimintansa kirjailijoina, ohjaajina ja näyttelijöinä, ovat enteltä tästä teatterin uudestasntymisestä. Se kumpuaa esille kaikkien ihmisten yhteisestä toiminnasta kommunistisessa yhteiskunnassa, joukkojen yksimielisen toimelaisuuden työstä.